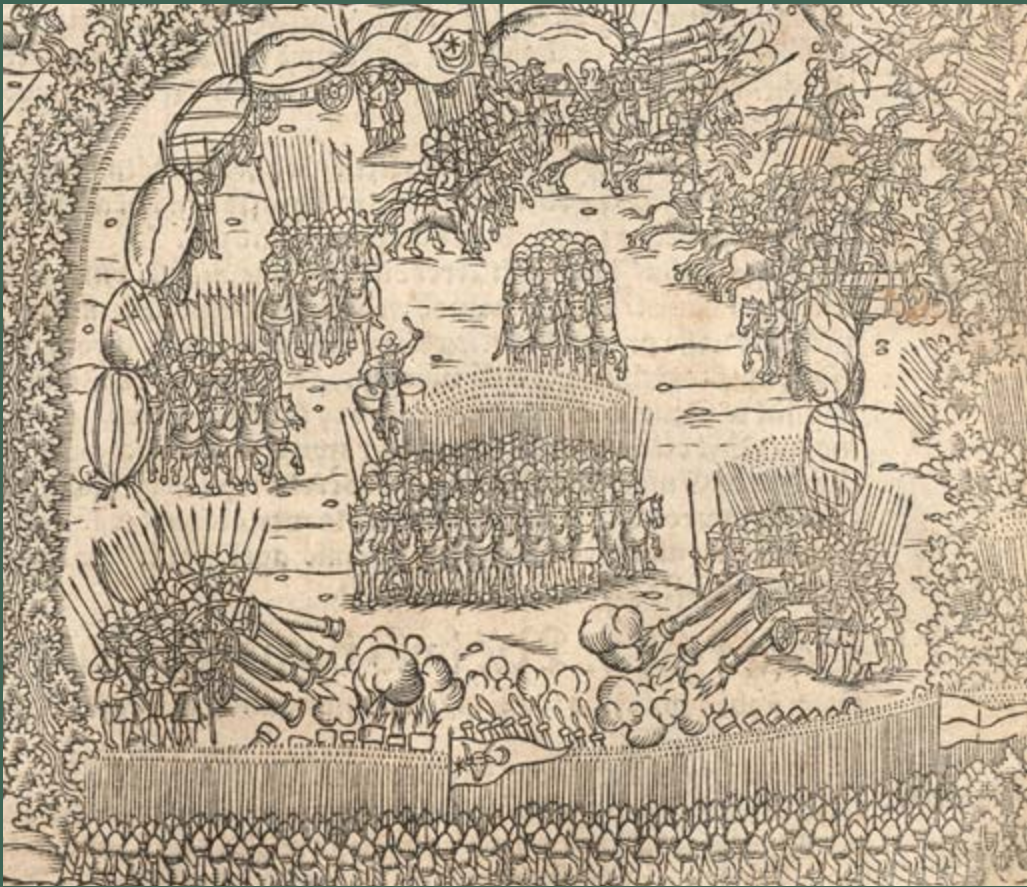

KONSTANTY GÓRSKI

TARNOWSKI I BITWA POD OBERTYNEM

Artykuł z czasopisma „Biblioteka Warszawska”, T. 3, 1894

Podstawa wydania:

Konstanty Górski, *Tarnowski i bitwa pod Obertynem*, „Biblioteka
Warszawska” T. 3, 1894, s. 560–577

Copyright © by Wydawnictwo Marek Derewiecki

Wszelkie prawa zastrzeżone

Wydanie pierwsze

Redakcja i korekta: Zespół

Projekt okładki: PA

Skład i łamanie: PA

Na okładce wykorzystano drzeworyt *Bitwa obertyńska* z dzieła
Marcina Bielskiego, *Kronika thō iesth, historya swiata na sześć
wiekow...*, Kraków 1564, 422r

ISBN 978-83-66315-91-4

VintageBooks

Wydawnictwo Marek Derewiecki

ul. Szkotnia 29a, 32-650 Kęty

e-mail: kontakt@vintagebooks.pl

Księgarnia: www.vintagebooks.pl

SPIS TREŚCI

TARNOWSKI I BITWA POD OBERTYNEM	4
I [Jan Tarnowski]	5
II [Bitwa pod Obertynem]	11

MATERIAŁ ILUSTRACYJNY

Plan bitwy pod Obertynem	27
--------------------------------	----

I [JAN TARNOWSKI]

Tarnowski pochodził z rodu Leliwitów, który należał do najstarszych w Polsce i obdarzył ją wielu sławnymi na wojnie i w radzie mężami. Dziad hetmana, o którym tu ma być mowa, był członkiem rady wojennej, podczas wielkiej wojny w roku 1410, dwóch jego stryjów zginęło pod Warną, ojciec uczestniczył w wojnie z wojewodą Stefanem w roku 1497, brat zaś zginął w tej wojnie¹.

Urodził się Jan Tarnowski w roku 1488 z Jana Amora, kasztelana krakowskiego, i Barbary z Rożnowa, wnuczki sławnego w dziejach polskich Zawiszy Czarnego². Do roku po urodzeniu umarła mamka Tarnowskiego i przez tę przyczynę, jak powiada Orzechowski: „ciało pana tego zliszajało i za tą przygodą był człowiekiem krótkiego ciała”. Ojciec Tarnowskiego umarł w roku 1500 osiemdziesięcioletnim starcem³, ale pozostała matka, która syna swego otaczała troskliwą opieką i dbała o jego wychowanie i wykształcenie.

Nic nam biografowie Tarnowskiego nie wspominają, ani o tym, od kogo i pod którym kierunkiem odebrał wychowanie, ani też gdzie i w jaki sposób odbywało się dalsze jego wykształcenie i nauka. Tyle tylko powiadają, że w piątym roku życia gramatykę Donata umiał, w roku dziesiątym po 100 wierszy Wergiliusza recytował, a w roku piętnastym listy łacińskie w potrzebach swych do rad koronnych i do króla Olbrachta pisał⁴.

¹ Orzechowski. Żywot i śmierć Tarnowskiego p. 6, 7 i dalsze.

² Ibidem.

³ Szymon Starowolski, *Sarmatiae Bellatores*.

⁴ Orzechowski.

dzieło Tarnowskiego nie ma sobie równych we współczesnej literaturze wojennej europejskiej i jest jedynym w swym rodzaju.

O przymiotach Tarnowskiego, jako wodza, biografowie piszą, że był obdarzony nadzwyczaj szczęśliwą pamięcią, że posiadał anielskiej dobroci serce, ale umiał mu nakazywać milczenie, gdy tego potrzeba wymagała, że posuwał się nawet do surowości w karaniu przestępstw i wykroczeń, szczególnie przeciwko dyscyplinie, i dlatego karność w jego wojsku panowała wzorowa; ile bowiem srogi był w wymierzaniu kar za przewinienia, tyleż szczodry i hojny w wynagradzaniu za dobre sprawowanie się i zasługę. Poza szeregami i służbą był kolegą, „biesiady, krotochwile, kunszty rycerskie z towarzyszami broni sprawował. Ale gdy srogości użyć było potrzeba, widziałeś iskry w jego oczach, twarz pałała, kark się jako na lwie odymał, szyja się trzęsła, stawały na głowie włosy”.

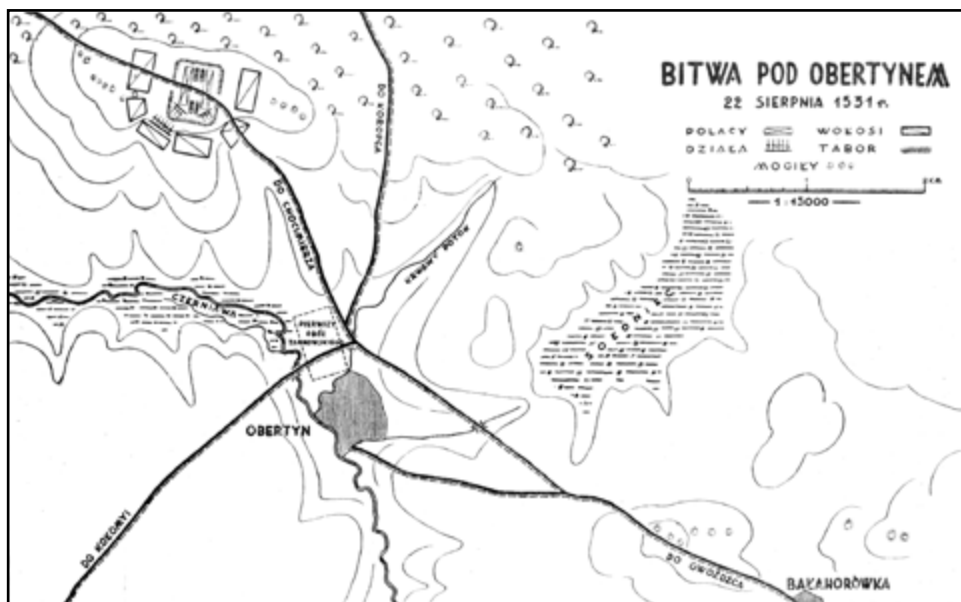
O talencie wojennym Tarnowskiego najlepiej nas pouczy wojna wołoska, zakończona świetnym zwycięstwem pod Obertynem²³.

II [BITWA POD OBERTYNEM]

Sprawcą tej wojny, zaszedł w roku 1531, był wojewoda Mołdawski, Piotr, zwany także Petryłą. W głowie tego władcy powstał zamysł przywłaszczenia sobie, po oderwaniu od Polski, Pokucia. Pokuciem nazywano podówczas kraj, rozciągający się z północy na południe, od Dniestru do Karpat, i od zachodu na wschód, od Bystrzycy Słotwińskiej do dzisiejszej granicy pomiędzy Galicją i Bukowiną. Na tym

²³ Opis bitwy Pod Obertynem oparłem na *Victoria Polonorum de Valachis, regnante Sigismundo primo Rege Polonorum, victorioso, descripta ex commentariis Stanislai Gorski*, przedruk z T. XIII *Tomicyanow* przez d-ra Liskiego: „*Studia z dziejów wieku XVI*”, Poznań 1867 r.; *Sprawa rycerska Bielskiego*; Aleksandra Czołowskiego *Bitwa pod Obertynem* ze wskazanymi tam źródłami.

Z tego wszystkiego pokazuje się, że Tarnowski nie tylko napisał jedyny i najlepszy na ów czas traktat o sztuce wojennej, w którym podawał rady dla prowadzenia wojny i toczenia bitew; ale umiał to wszystko w praktyce zastosować, i że nie był generałem jedynie gabinetowym, ale prawdziwie utalentowanym wodzem. Wykazał on niepospolitą pomysłowość w kombinacjach strategicznych, zręczność w użyciu broni, bystrość oka, zimną krew, przytomność umysłu, stałość w przedsięwzięciach, słowem, przymioty, które znamionują prawdziwe talenta wojenne. Nie możemy go wprawdzie zaliczyć do gwiazd pierwszorzędnych firmamentu wojennego, ale godzien on jest zająć jedno z najzaszczytniejszych miejsc pomiędzy wodzami drugorzędnymi.

Plan bitwy pod Obertynem, z książki Aleksandra Czołowskiego, *Bitwa pod Obertynem 22 sierpnia 1531*, wyd. 2, uzup., Lwów 1934.